

FORMULARIUM

**Lyvore locatie Birkhoven Zorggoed & Woonzorgcentrum de Haven &
St. Pieters en Bloklands gasthuis**

VOORWOORD

Het nu voor u liggende formularium van Lyvore locatie Birkhoven Zorggoed & Woonzorgcentrum de Haven & St. Pieters en Bloklands Gasthuis, is een formularium in wording.

In 2015 is een start gemaakt met het maken van een eigen formularium. Gekozen is voor een methodiek om een reeds bestaand en elders in gebruik zijnd formularium aan te passen aan de eigen situatie en wensen.

Dit maakt dat tot het moment van afronding delen van het formularium nog geen bindende waarde hebben. In de inhoudsopgave wordt groen gearceerd welke hoofdstukken/onderwerpen al zijn besproken en vastgesteld.

Gestreefd wordt per ultimo 2018 het formularium in zijn geheel definitief te kunnen vaststellen.

Het geriatrisch farmacotherapeutisch beleid wordt vastgesteld in de bijeenkomsten van het Geriatrisch Farmacotherapeutisch Overleg van Lyvore locatie Brkhoven Zorggoed & Woonzorgcentrum de Haven & St. Pieters en Bloklands Gasthuis met Stadsapotheek Jansen en BENU Apotheek Ambix.

Het formularium komt tot stand in samenwerking tussen de specialisten ouderengeneeskunde van bovengenoemde organisaties en Stadsapotheek Jansen (dhr. Drs. R de Groot, apotheker en mw. MSc. I. Vos, apotheker) en BENU Apotheek Ambix (mw. Drs. CRC Huizinga-Arp, apotheker).

INHOUDSOPGAVE

1. CZS (PSYCHISCHE AANDOENINGEN)	6
1.1. Slaapmiddelen	6
1.2. Sederende middelen	6
1.3. Middelen bij angststoornissen (2015)	7
1.4. Antidepressiva (2015)	7
1.5. Antipsychotica (2016)	8
1.6. Cholinesteraseremmers (2017)	9
1.7. Lithiumpreparaten (2010)	9
2. CZS (NEUROLOGISCHE AANDOENINGEN)	10
2.1. Anti-Parkinsonmiddelen (2017)	10
2.2. Anti-epileptica (2015)	11
3. SPIERRELAXANTIA	12
3.1. Centraal werkende spierrelaxantia	12
3.2. Directwerkende spierrelaxantia	12
4. BLOED	13
4.1. Middelen bij anemie (2015)	13
4.2. Preventie bij atriumfibrilleren, DVT, longembolieën en ingrepen (2016)	
4.3. Haemostatica	14
5. TRACTUS CIRCULATORIUS	15
5.1. Diuretica	15
5.2. Beta-receptorblokkerende sympatholytica (2010)	16
5.3. RAS-remmers (2010)	17
5.4. Calcium-antagonisten (2010)	18
5.5. Nitraten	18
5.6. Hartglycosiden	18
5.7. Secundaire preventie na TIA/ CVA (2015)	
5.7.1 Anticoagulantia	
5.7.2 Statines	
6. TRACTUS DIGESTIVUS	20
6.1. Antacida	20
6.2. Mucosaprotectiva	20
6.3. Zuur-remmende middelen (2010)	20
6.4. Anti-emetica	20
6.5. Middelen tegen diarree	21
6.6. Laxeermiddelen	21

6.7.	Spasmolytica.....	22
7.	TRACTUS RESPIRATORIUS (2016)	23
7.1.	Mucolytica (2016).....	23
7.2.	Middelen bij astma en COPD (2016)	23
8.	TRACTUS UROGENITALIS	25
8.1.	Middelen bij urge-incontinentie en overactieve blaas (2015).....	25
8.2.	Middelen bij niersteenkolek (2017)	25
8.3.	Middelen bij aspecifieke mictieklachten (2015)	25
8.4.	Middelen voor Katheterspoelingen	25
9.	TRACTUS GENITALIS FEMININUS	26
10.	MIDDELEN BIJ HUIDAANDOENINGEN (2017)	27
10.1.	Basispreparaten	27
10.2.	Corticosteroid-bevattende huidmiddelen	27
10.3.	Antimycotica voor lokaal gebruik.....	28
10.4.	Middelen bij decubitus	28
10.5.	Andere huidmiddelen	29
11.	MIDDELEN BIJ KEEL-, NEUS- EN OORAANDOENINGEN	30
11.1.	Mond- en Keelmiddelen	30
11.2.	Middelen bij neusaandoeningen	30
11.3.	Middelen bij ooraandoeningen	30
12.	OPHTALMOLOGICA (2016)	31
12.1.	Middelen bij glaucoom	31
12.2.	Middelen bij ooginfecties	31
12.3.	Middelen bij droge ogen	32
13.	ANTIBIOTICA (2012)	33
14.	HORMONEN EN STOFWISSELING	35
14.1.	Corticosteroiden.....	35
14.2.	Bloedglucoseregulerende middelen	35
14.3.	Thyromimetica en thyrostatica	36
15.	ANALGETICA (2017) EN JICHTMIDDELEN	37
15.1.	Analgetica (2017)	37
15.2.	Middelen bij jicht	38
16.	VITAMINES EN MINERALEN	39
16.1.	Vitamines	39

16.2.	Mineralen	39
17.	ANTIHISTAMINICA	40
17.1.	Bij allergische aandoeningen.....	40
17.2.	Vertigomiddelen	40

1. CZS (PSYCHISCHE AANDOENINGEN)

1.1. SLAAPMIDDELEN

Referentie: NHG-standaard Slaapstoornissen 2014.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Temazepam tablet 10 mg capsule 10 mg capsule 20 mg	10-20 mg voor het slapen	1 ^e Keus; met name effectief bij inslaapproblemen
Nitrazepam tablet 5 mg	2,5-5 mg 's avonds	2 ^e Keus; met name effectief bij doorslaapproblemen Werkingsduur 6-8 uur
Lormetazepam tablet 1 mg	Aanvankelijk 0,5 mg, max. 1 mg 's avonds	
Melatonine capsule 3 en 5 mg (EB)	3-5 mg voor het slapengaan	Met name effectief bij een verstoord dagnachtritme

1.2. SEDERENDE MIDDELEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Diazepam tablet 2 mg tablet 5 mg tablet 10 mg ampul 10 mg = 2 ml	<u>Oraal</u> : beginnen met 1-2 dd 2 mg, z.n. tot max. 4 dd 10 mg <u>Intraveneus</u> : 1 dd 2,5-15 mg langzaam i.v.	Voorzichtig bij COPD-patiënten
Levomepromazine (Nozinan [®]) ampul 25 mg = 1ml	<u>Subcutaan</u> : 25 mg bolus, vervolgens 100-200 mg per 24 uur als continue subcutane infusie	Wordt toegepast bij terminale sedatie
Midazolam (Dormicum [®]) tablet 7,5 mg ampul 5 mg = 1 ml ampul 15 mg = 3 ml ampul 50 mg = 10 ml	<u>Lichte sedatie</u> : <u>Oraal</u> : 7,5 mg <u>Diepe sedatie</u> : Intramusculair, intraveneus, infusie: bolus 5-10 mg, daarna 1-2,5 mg/uur	Wordt toegepast bij terminale sedatie (doseringaanpassing bij nierfunctiestoornis)
Promethazine dragee 25 mg	1-3 dd 25-50 mg, max. 150 mg per dag	

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Valeriaanpreparaat (Valdispert [®] Rust) dragee 45 mg	1-3 dd 1-3 dragees	De werking treedt op binnen 30 min en houdt ongeveer 4 uur aan

1.3. MIDDELEN BIJ ANGSTSTOORNISSEN

1.3.1. Specifieke serotonine heropname remmers (SSRI's)

Bij angststoornissen SSRI's eerste keus middel. Zie ook antidepressiva.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Citalopram (Cipramil [®]) tablet 10 mg tablet 20 mg	1 dd 10-20 mg,	1 ^e Keus Let op natriumcontrole
Sertraline Tablet 25mg Tablet 50mg Tablet 100mg	Startdosis 25 mg, na 1 week verhogen naar 50 mg. Max 200 mg.	1 ^e Keus Let op natriumcontrole

1.3.2. Benzodiazepinen

Bij angststoornissen heeft chronisch gebruik van benzodiazepinen niet de voorkeur ivm onvoldoende werking op lange termijn en ernstige bijwerkingen. Deze middelen hebben alleen een plaats bij z.n. gebruik bij een specifieke fobie of ter voorbereiding op een stressvolle gebeurtenis, bv medische ingreep.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Oxazepam tablet 10 mg	1-4 dd 5-10 mg	1 ^e Keus
Lorazepam tablet 0.5 mg tablet 1 mg	Aanvankelijk 2-3 dd 0,5 mg, onderhoud 2-3 dd 1 mg	2 ^e Keus

1.4. ANTIDEPRESSIVA

1.4.1. Specifieke serotonineheropnameremmers (SSRI's)

Het effect kan pas na 4 weken worden beoordeeld. Indien na 4 weken het effect onvoldoende is kan de dosis worden verhoogd. Bij geen enkel effect na 4 weken kan een ander antidepressivum worden geprobeerd. Bij een gunstig effect ten minste 6 maanden doorbehandelen bij een eerste depressie, daarna langzaam uitsluipen.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Citalopram (Ciprami®) Tablet 10 mg tablet 20 mg	1 dd 10-20 mg,	Eerste keus Let op natriumcontrole
Mirtazapine tablet 7.5 mg tablet 15 mg tablet 30 mg tablet 45 mg	1 dd 15 mg, z.n. verhogen tot max. 1 dd 45 mg	Tweede keus M.n. bij nachtelijke onrust
Trazodon (Trazolan®) tablet 100 mg	1 dd 150-300 mg 's avonds	1e keus bij frontotemporale dementie

1.4.2. **Tricyclische antidepressiva**

Effect na 2 tot 4 weken merkbaar en maximaal na 6 weken. Optreden bijwerkingen al snel na starten. De depressie kan aan begin van behandeling verergeren.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Nortriptyline (Nortrilen®) tablet 10 mg tablet 25 mg	10-25 mg in 1-2 doses, max. 150 mg per dag	1e keus bij vitale depressie 1 ^e keus TCA bij afwezigheid contra- indicaties Geeft minder bijwerkingen dan de overige TCA's Eenmaal daags doseren heeft hetzelfde therapeutisch effect als meermalen daags doseren

1.5. **ANTIPSYCHOTICA**

Referentie: Richtlijn Probleemgedrag bij Dementie 2008.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Clozapine Tablet 6.25 mg tablet 25 mg	Probleemgedrag/ hallucinaties bij Parkinson of LBD: startdosis 6.25 mg, maximumdosis 50 mg	Vanwege het risico op agranulocytose is controle van het bloedbeeld vóór en tijdens 1e jaar van de behandeling noodzakelijk. Na 1e jaar: bloedbeeldcontrole bij koorts/keelpijn/griepachtige verschijnselen.

Haloperidol (Haldol®) Druppels 2 mg/ ml, 1 druppel = 0.1 mg. tablet 1 mg ampul 5 mg = 1 ml	Oraal: startdosis 0.5 mg 1-2x daags, maximumdosis 3 mg. Delier: 2x daags 0.5-1.5 mg tot 1 week nadat klachten verdwenen zijn. Intraveneus, Intramusculair: 2,5-5 mg	1e keus 1e keus bij delier Voorkeur voor tabletten boven druppels Niet geven bij Parkinsonisme/ LBD
Risperidon (Risperdal®) Tablet 0.5 mg tablet 1 mg drank 1 mg/ml	Agressie bij dementie: aanvankelijk 2 dd 0,25 mg, onderhoud 2 dd 0,5-1 mg	1e keus 1e keus bij agressie bij dementia Niet geven bij Parkinsonisme/ LBD
Quetiapine (Seroquel®) tablet 25 mg tablet 100 mg tablet 200 mg	Bij psychose: Startdosering 50 mg/dag p.o.; streefdosering: laagst werkzame dosis; maximumdosering: 300 mg/dag In lagere dosering met name sederend effect.	Reservemiddel. > 10% metabole bijwerkingen. Niet samen met grapefruitsap

1.6. CHOLINESTERASEREMMERS (2017)

Referentie: Richtlijn Doagnostiek en Behandeling bij Dementie 2014.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Rivastigmine (Exelon pleister) Capsule 1,5 mg Capsule 3 mg Capsule 6 mg Pleister 4,6 mg/24 uur/ Pleister 9,5 mg/24 uur	Capule: begindosering 2dd 1.5mg na minimaal 2 weken verhogen. Maximaal 2dd 6mg. Pleister: 1 dd doseren	Indicaties: - Lichte tot matige dementie bij M. Alzheimer (MMSE 10-26) - Neuropsychiatrische symptomen bij PDD/DLB NNT = 17 om ≥ 4 punten vooruitgang te hebben op ADAS Cog. Contra-indicaties: ernstig hartfalen, geleidingsstoornissen, syncope Voorkeur pleister ivm bijwerkingen

1.7. LITHIUMPREPARATEN (2010)

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Lithiumcarbonaat (Camcolit®) tablet 300 mg tablet 400 mg	Acute manie: 1° dag 1 dd 400 mg, vanaf 3° dag 1 dd 800 mg, op 8° dag spiegel bepalen en dosering aanpassen Profylaxe bij bipolaire stoornis: op geleide van bloedspiegel	

2. CZS (NEUROLOGISCHE AANDOENINGEN)

2.1. ANTI-PARKINSONMIDDELEN

Referentie: Verenso 'Handreiking voor multidisciplinaire parkinsonzorg in het verpleeghuis, 2011

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Levodopa / Benserazide (Madopar®) capsule 50/ 12,5 mg tablet 100/ 25 mg dispertablet 100/ 25 mg tablet 200/ 50 mg capsule HBS 125 mg mga	3-4 dd 62,5-250 mg	In latere stadia kan tot 8x daags nodig zijn. De Cmax wordt bij de gewone tablet na ong. 1 uur bereikt HBS: Cmax na 3 uur bereikt, bij inname voedsel later – na 5 uur, geen lagere spiegel. Dispertablet als snellere werking is gewenst, bijvoorbeeld in de ochtend.
Levodopa / Carbidopa (Sinemet®) tablet 62,5 mg tablet 125 mg tablet 275 mg tablet CR 125 mg mga tablet CR 250 mg mga	Dosering individueel bepalen	Werkingsduur tablet 2–4 uur, CR-tablet 4–6 uur.
Ropinirol Tablet, omhuld 0,25 mg, 0,5 mg, 1 mg, 2 mg, 5 mg Tablet met gereguleerde afgifte 'retard' 2 mg, 4 mg, 8 mg	Aanbevolen doseerschema: tablet: week 1: 0,25 mg 3x/dag; week 2: 0,5 mg 3x/dag; week 3: 0,75 mg 3x/dag; week 4: 1 mg 3x/dag. Maximaal 24mg/dag.	In overleg met neuroloog
Pramipexol Tablet 0,125 mg, 0,25 mg, 0,5 mg, 1 mg Tablet met gereguleerde afgifte 0,375 mg, 1,5 mg, 2,25 mg, 3 mg, 3,75 mg, 4,5 mg	Aanbevolen doseerschema: week 1: 0,264 mg base (= 0,375 mg zout) /dag; week 2: 0,52 à 0,54 mg base (= 0,75 mg zout)/dag; week 3: 1,05 mg base (= 1,5 mg zout)/dag. Omzetten naar gereguleerde afgifte: in gelijke dosering.	In overleg met neuroloog
Entacapon Tablet 200mg	200 mg tegelijk met elke levodopa/decarboxylaseremmer-dosis. Max. tienmaal per dag (2000 mg).	Levodopadosis kan in eerste dagen- weken met 10–30% worden verlaagd door toedieningsfrequentie te verminderen of dosering te verlagen.
Rivastigmine Pleister 4,6mg, 9,5mg, 13,3mg/etmaal Tablet 1,5mg, 3 mg, 4,5 mg, 6 mg	4,6 mg/etmaal Maximale dosering 9,5 mg/etmaal.	Indicatie apathie en hallucinaties

2.2. ANTI-EPILEPTICA

2.2.1. *Ter coupering van een aanval*

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Midazolam Neusspray 2.5mg/puff	Initieel 1 puff in elk neusgat, zo nodig 1x herhalen	(doseringsaanpassing bij nierfunctiestoornis)
Midazolam Ampul 5mg/ml ampul 1 ml	<i>Buccale toediening</i> 1 ampul in wangzak druppelen	(doseringsaanpassing bij nierfunctiestoornis) Bij nieuwe gevallen (nog geen midazolam neusspray op voorraad)

2.2.2. *Als onderhoudsmiddel*

Onderhoudsbehandeling epilepsie indien mogelijk in overleg met neuroloog.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Natriumvalproaat (Depakine®) tablet Chrono 300 mg tablet Chrono 500 mg tablet Enteric 150 mg tablet Enteric 300 mg tablet Enteric 500 mg	Aanvankelijk 10-20 mg/kg per dag, in 3-4 doses; onderhoud: 20-30 mg/kg per dag Enteric: 3-4x daags doseren Chrono: 2x daags doseren	1 ^e Keus Innemen tijdens de maaltijd Let op: Veel interacties
Levetiracetam (Keppra) Tablet 250mg Tablet 500mg Tablet 1000mg Drank 100mg/ml	volwassenen 250 mg 2x per dag, na 2 weken de dosering verhogen tot 500 mg 2x per dag Zo nodig elke 2 weken verhogen met 250 mg 2x per dag tot max. 1500 mg 2x per dag;	Bij interactieproblemen of onwerkzaamheid valproïnezuur. Let op bij nierfunctiestoornis,

3. SPIERRELAXANTIA

3.1. CENTRAAL WERKENDE SPIERRELAXANTIA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Diazepam tablet 2 mg tablet 5 mg tablet 10 mg	Oraal: 1-3 dd 2-5 mg	Voorzichtig bij COPD-patiënten 2e keus na Baclofen en Tzanidine.
Baclofen (Lioresal [®]) tablet 5 mg tablet 10 mg	3 dd 10-20 mg	
Tizanidine (Sirdalud [®]) tablet 2 mg tablet 4 mg capsule MR 6 mg mga	3-4 dd 2-6 mg, insluipend doseren, max. 24 mg per dag	Voorkeur bij M.S.
Tolperison (Tolpermyo [®]) tablet 50 mg tablet 150 mg	3 dd 50-150 mg, insluipend doseren	Reservemiddel, als met bovenstaande middelen niet wordt uitgekomen. Weinig ervaring en weinig studies, ok weinig bijwerkingen.

3.2. DIRECTWERKENDE SPIERRELAXANTIA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Hydrokinine (Inhibin [®]) tablet 100 mg	200 mg bij het avondeten, gevolgd door 100 mg voor het slapengaan, gedurende 14 dagen	Bij nachtelijke beenkrampen

4. BLOED

4.1. MIDDELEN BIJ ANEMIE

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Ferrofumaraat Tablet 100mg tablet 200 mg	3 dd 200 mg	Niet tegelijkertijd met tetracycline, antacida of calcium Eventueel lager doseren (1-3x 100 mg) bij bijwerkingen. 200 mg = 65 mg Fe
Foliumzuur tablet 0,5 mg	1 dd 0,5 mg	
Vit b12 (cyanocobalamine) Tablet 1000ug	- 1dd 1000ug	1e keus bij anemie door vit B deficiëntie
Hydroxocobalamine (Hydrocobamine®) ampul 1 mg = 2 ml	<u>Intramusculair:</u> - Therapie: 2X per week 1 ampul gedurende 6 weken - Onderhoud: 1 ampul per 2 maanden	

4.2. PREVENTIE BIJ ATRIUMFIBRILLEREN, DVT, LONGEMBOLIEËN EN INGREPEN

4.2.1. Anticoagulantia

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Acenocoumarol tablet 1 mg	Op geleide van de INR doseren Snel instellen: start 6-4-2 tabletten, Kwetsbare ouderen instellen; ; 4-2-1 op dag 4 controle INR	Cave: interacties met andere farmaci
Rivaroxaban (Xarelto®)	1 dd 20 mg	Let op nierfunctie en overweeg PPI Bij behandeling trombose wordt anders gedoseerd dan bij preventie trombose
Nadroparine (Fraxiparine®) wwsp 2850 IE	<u>Subcutaan:</u> - Profylactisch: 1 dd 2850 IE - Behandeling: 2 dd 86 IE/kg tenminste 10 dagen	

4.3. HAEMOSTATICA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Vitamine K drup.vlst. 1%, 5 ml	Deficiëntie: 10-30 mg Bloedingen, therapeutisch: 5-10 mg, evt. na 12 uur herhalen	3 druppels = 1 mg

5. TRACTUS CIRCULATORIUS / CARDIOVASCULAIR RISICOMANAGEMENT

5.1 CARDIOVASCULAIR RISICOMANAGEMENT ALGEMEEN

Referentie: NHG-standaard CVRM 2012.

Stappenplan medicatie:

Stap 1: thiazidediureticum of calciumantagonist

Stap 2: voeg ACE remmer toe

Stap 3: combi thiazide, ACE en calciumantagonist

Stap 4: therapieresistente hypertensie?

Voorkeursmedicatie:

- 70 jaar Diureticum, ca-antagonist en/of ACE remmer
- Stabiel hartfalen
 1. Ace remmer
 2. Diureticum
 3. Betablokker
- Chronische nierschade: Ace remmer
- DM zonder microalbum.:
 1. Thiazidediureticum
 2. Toevoegen Ace remmer
 3. Toevoegen calciumantagonist
- Atriumfibrilleren Betablokker
- Astma/copd Diureticum

Stappenplan statines:

Na doorgemaakt myocardinfarct, symptomatisch coronairlijden.

Voor myocardinfarct: NNT 83. Voor CVA: 143. Deze getallen gelden voor ouderen met hart-en vaatziekten. Geen effect op sterfte. Winst pas na 1-2 jaar.

Start met simvastatine 40mg

5.1. DIURETICA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Hydrochloorthiazide tablet 25 mg tablet 12,5mg	Hypertensie: 1 dd 12,5-25 mg 's morgens, max. 50 mg per dag	1 ^e Keus antihypertensivum bij afwezigheid co-morbiditeit en contra-indicaties
Bumetanide tablet 1 mg tablet 5 mg	Hartfalen: 1 dd 0,5-1 mg 's morgens, z.n. 3-4 dd	Lisdiureticum 2 ^e Keus na furosemide Werking van 1 mg bumetanide komt ongeveer overeen met 40 mg furosemide

Furosemide tablet 20 mg tablet 40 mg ampul 40 mg = 4 ml	Hartfalen: <u>Oraal:</u> 1-2 dd 20-40 mg In acute situaties: Intraveneus: tot 100 mg	Lisdiureticum
Spirolacton tablet 25 mg tablet 50 mg	Hartfalen: 1 dd 25-50 mg	Aldosteronantagonist met kaliumsparend effect; heeft toegevoegde waarde bij de behandeling van hartfalen

5.2. BETA-RECEPTORBLOKKERENDE SYMPATHICOLYTICA (2016)

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Metoprolol tablet 50 mg mga tablet 100 mg mga tablet 200 mg mga	Hypertensie: 1 dd 50-200 mg AF Hartfalen	Cave: asthma bronchiale

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Sotalol tablet 80 mg	Hartritmestoornissen: aanvankelijk 1 dd 80 mg of 2 dd 40 mg, daarna met intervallen van 3 dagen verhogen tot 2 dd 80-160 mg bij ventriculaire en 2 dd 160 mg bij supraventriculaire aritmieën	Doseringaanpassing bij nierfunctiestoornissen Start iom 2e lijn

5.3. RAS-REMMERS (2016)

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Enalapril	<p>Hypertensie: begindosering 5–20 mg 1x/dag. Bij gelijktijdige behandeling met diuretica, renovasculaire hypertensie of bij ernstige vormen van volume- en natriumdepletie 5 mg 1x/dag of lager. Onderhoudsdosering 20 mg per dag; max. 40 mg per dag.</p> <p>Hartfalen: begindosering 2,5 mg per dag gedurende 3 dagen; hierna 5 mg per dag in 2 doses gedurende 4 dagen; 10 mg per dag in 1–2 doses gedurende de tweede week; 20 mg per dag in 1–2 doses gedurende de derde en vierde week.</p> <p>Onderhoudsdosering: gebruikelijk is 20 mg per dag in 1–2 doses; max. 40 mg</p>	<p>Bij kriebelhoest overstappen op losartan</p> <p>Dosisaanpassing bij nierfunctiestoornissen</p>
Fosinopril tablet 10 mg tablet 20 mg	<p>Hartfalen: 1 dd 10 mg, z.n. stapsgewijs verhogen tot 1 dd 40 mg</p> <p>Hypertensie: 1 dd 10 mg, z.n. na 4 weken verhogen tot een maximum van 40 mg</p>	<p>Bij kriebelhoest lever losartan</p> <p>eerste keus bij nierfunctiestoornis, wordt niet renaal geklaard</p>
Lisinopril tablet 2.5 mg tablet 5 mg tablet 10 mg	<p>Hypertensie: begindosering 10 mg 1x/dag. Bij gebruik van een diureticum dat niet enkele dagen gestaakt kan worden beginnen met 5 mg; bij een sterk geactiveerd RAAS (bij renovasculaire hypertensie, bij volume- en/of natriumdepletie, hartfalen of ernstige hypertensie: aanvankelijk 2,5–5 mg 1x per dag (en start onder medisch toezicht)</p> <p>Gebruikelijke onderhoudsdosering: 20 mg 1x/dag; bij onvoldoende effect na 2–4 weken dosering verhogen, max. 80 mg 1x/dag.</p> <p>Hartfalen: begindosering 2,5 mg 1x/dag; op geleide van klinische reactie van de individuele patiënt de dosering verhogen in stappen van max. 10 mg en met intervallen van minimaal 2 weken tot de hoogst te verdragen dosering van max. 35 mg 1x/dag;</p>	<p>Bij kriebelhoest liever losartan</p> <p>Bij nierfunctiestoornissen dosisaanpassing.</p>

5.4. CALCIUM-ANTAGONISTEN (2016)

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Amlodipine tablet 5 mg tablet 10 mg	Onderhoud van angina pectoris: 1 dd 5 mg, z.n. 1 dd 10 mg Hypertensie: 1 dd 5 mg, z.n. 1 dd 10 mg	

5.5. NITRATEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Isosorbide-5-mononitraat (Mono Cedocard [®]) capsule 25 mg mga capsule 50 mg mga	Onderhoud van angina pectoris: aanvankelijk 1 dd 25 mg, onderhoud 1 dd 50 mg, z.n. 1 dd 100 mg	's Morgens innemen
Isosorbidenitraat (Isordil [®]) sublinguale tablet 5 mg	Ter coupering van een angina pectoris- aanval: 2,5-5 mg per keer, z.n. na 5 min herhalen	

5.6. HARTGLYCOSIDEN (2016)

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Digoxine (Lanoxin [®]) tablet 0,0625 mg tablet 0,125 mg	Hartfalen: 1 dd 0,0625-0,25 mg, afhankelijk van o.a. nierfunctie Atriumfibrilleren: Eerst oplaaddosis. Daarna: - Boven de 70 jr max 0.125 mg - Boven de 85 jr max 0.0625 mg	Doseringsaanpassing bij nierfunctiestoornis. Let op intoxicatie bij hypokaliemie. overweeg bij AF + AP diltiazem

5.7 SECUNDAIRE PREVENTIE NA TIA/CVA

5.7.1. Anticoagulantia

Acetylsalicylzuur icm dipyridamol is gezien het weinig bewezen effect en de bijwerkingen van dipyridamol geen keuze meer.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Clopidogrel (Plavix) Tablet 75mg	1dd 75mg	1° Keus + protonpompremmer
Acetylsalicylzuur (Ascal) Tablet 80mg	1 dd 80mg	

5.7.2 Lipideverlagende middelen

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Simvastatine ttablet 40 mg	1x daags 40 mg	Niet combineren met Grapefruitsap

6. TRACTUS DIGESTIVUS

6.1 ANTACIDA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Aluminiumoxide / Magnesiumhydroxide (Antagel [®]) suspensie 300 ml	3-4 dd 15 ml	1 uur na de maaltijd innemen Bevat per ml: aluminiumoxide 40 mg magnesiumhydroxide 20 mg

6.2 MUCOSAPROTECTIVA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Sucralfaat (Ulcogant [®]) suspensie 1 g/ 5 ml	4 dd 1 g	

6.3. ZUUR-REMMENDE MIDDELEN (2010)

Artike l	Normdosering	Opmerkingen
Omeprazol capsule 10 mg capsule 20 mg capsule 40 mg	Profylaxe: 1 dd 10-20 mg	Bij gebruik coumarines en clopidogrel geef pantoprazol Geef 6 weken en probeer daarna af te bouwen
Esomeprazol (Nexium [®]) tablet 20 mg mga tablet 40 mg mga	1 dd 20-40 mg	Kan worden toegepast bij patiënten met een maagsonde

6.4. ANTI-EMETICA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Domperidon (Motilium [®]) tablet 10 mg drank 1 mg/ml, 200 ml zetpil 60 mg	Oraal: 3-4 dd 10 mg Rectaal: 2-4 dd 60 mg	Indien extrapiramidale bijwerkingen optreden met metoclopramide
Metoclopramide (Primperan [®]) tablet 10 mg drank 1 mg/ml, 200 ml zetpil 20 mg	Oraal: 2-3 dd 10 mg Rectaal: 2-3 dd 10-20 mg	Cave: extrapiramidale bijwerkingen (doseringaanpassing bij nierfunctiestoornissen)

6.5. MIDDELEN TEGEN DIARREE

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Loperamide (Imodium [®]) capsule 2 mg drank 0,2 mg/ml, 100 ml	Start met 4 mg, daarna z.n. 2 mg iedere 2 uur; max. 12 mg per dag; stoppen indien diarree verminderd; veelal met 1 à 2 capsules al voldoende resultaat	

6.6. LAXEERMIDDELEN

Referentie: NHG-standaard Obstipatie 2010. Pallialine 2017

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Magnesiumoxide (als magnesiumhydroxide 724 mg) kauwtablet 500 mg	Startdosering 1dd 1000mg ophogen tot 2-4 dd 500-1000 mg	Voldoende drinken Vermindert resorptie van tetracycline, ijzer, digoxine of ciprofloxacine Cave: nierfunctiestoornissen
Macrogol / Elektrolyten (Movicolon [®]) sachet	Obstipatie: 1-2 sachets per dag	1 sachet oplossen in 1 glas water
Bisacodyl dragee 5 mg zetpil 10 mg	<u>Oraal:</u> 1-2 dragees 's avonds <u>Rectaal:</u> 1 zetpil 's ochtends	
Natriumdocusaat / Glycerol (Norgalax [®]) klysma 10 ml	Eenmalig, z.n. 1x herhalen	
Docusaatklysma (Klyxx [®]) klysma 120 ml	Eenmalig	

6.7. SPASMOLYTICA

Butylscopolamine (Buscopan®) ampul 20 mg = 1 ml	<u>Intramusculair</u> : 1 ampul, z.n. enkele malen herhalen	Cave: hypotensie!
Diclofenac (Voltaren®) ampul 75 mg = 3 ml zetpil 50 mg zetpil 100 mg	<u>Intramusculair</u> : 1 ampul <u>Rectaal</u> : 50-100 mg	Cave: nierfunctiestoornissen of hypotensie!

7. TRACTUS RESPIRATORIUS

7.1 MUCOLYTICA (2016)

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Acetylcysteine (Fluimucil [®]) Inhalatievloeistof 400 mg/4ml	4 maal daags 400 mg vernevelen	Bij sommige COPD-ers (GOLG III-IV) helpt het vernevelen van Acetylcysteine wel om het slijm vloeibaarder te maken

7.2 MIDDELEN BIJ ASTMA EN COPD (2016)

Referentie: NHG richtlijn COPD. 2015.

7.2.1 Luchtwegverwijders

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Ipratropium (Atrovent [®]) (Ipraxa) aërosol 20 µg/do vernevelvst. 0,5 mg/2 ml	3-4 dd 2 aërosolinhalaties of 0,5 mg vernevelvloeistof	Werking treedt in na ca. 15-30 min en houdt 4-6 uur aan Voorkeur bij tachycardie
Salbutamol (Ventolin [®]) aërosol 100 µg/do	: - aërosol: 4 dd 1-2 inhalaties	X
Salbutamol / Ipratropium (Ipramol [®]) vernevelvst. 2,5 ml	3-4 dd 2,5 ml vernevelvloeistof	Vernevelvloeistof bevat per ml: salbutamol: 1,2 mg ipratropiumbromide: 200 g
Salmeterol (Serevent [®]) aërosol 25 µg/do	2 dd 1-2 inhalaties	X
Tiotropium (Spiriva [®]) inh. vloeistof (Resp) 2,5 µg/do	1 dd 2 p via respimat	Werking treedt in na 30 min en houdt 24 uur aan

7.2.2 Corticosteroïden

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Fluticason	2 dd 500 micogr	
Salmeterol/Fluticason (Seretide) aerosol 25/250 µg/dosis	2 dd 1-2 pufjes	Combinatie corticosteroid en sympathicomimeticum
Prednisolon tablet 5 mg tablet 30 mg ampul 25 mg = 1 ml	Stootkuur <u>graa</u> : 30 mg per dag, gedurende 7-10 dagen Intramusculair, <u>subcutaan</u> of Intraveneus: 25-50 mg Na > 3 weken > 7,5mg: afbouwen	Afbouwen is niet noodzakelijk Als je niet meer dan 7-10 dagen geeft. Onderhoudsbehandeling wordt in geen van de GOLD-stadia geadviseerd.

8. TRACTUS UROGENITALIS

8.1 MIDDELEN BIJ INCONTINENTIE

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Tolterodine (Detrusitol [®]) SR 4 mg SR 2 mg	1 dd 4 mg SR Bij matige leverinsufficiëntie: 1 dd 2 mg SR	1 ^e keus bij urge-incontinentie

8.2 MIDDELEN BIJ NIERSTEENKOLIEK

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Diclofenac Ampul 25 mg/ml, ampul 3 ml	75 mg intramusculair _____	1^e keus Niet bij bloedingen
Morfine hcl Ampul 10mg/ml, 1ml	10mg subcutaan of intramusculair	2^e keus Bij hele duidelijke contra-indicatie voor of ontwerkzaamheid van diclofenac.

8.3 MIDDELEN BIJ ASPECIFIEKE MICTIEKLACHTEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Tamsulosine (Omic [®]) capsule 0,4 mg	1 dd 0,4 mg 's morgens na de maaltijd	1 ^e keus Bij verbetering 3-6 maanden doorgaan, daarna proberen te stoppen. Bij geen verbetering binnen 6 weken:
Alfuzosine (Xatral [®]) tablet 2,5 mg tablet SR 10 mg mga	1 dd 10 mg gereguleerde afgifte 's avonds na het eten; bij leverfunctiestoornis 1-2 dd 2,5 mg	Bij verbetering 3-6 maanden doorgaan, daarna proberen te stoppen. Bij geen verbetering binnen 6 weken: stoppen of eventueel combinatie met 5-alfa-reductaseremmer overwegen

8.4 MIDDELEN VOOR KATHETERSPOELINGEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Urotainer Solutio R urotainer 50 ml	2-3 maal per week katheterspoelen	Indien onvoldoende effect dan op andere dagen van de week spoelen met 50 ml Urotainer NaCl

9. TRACTUS GENITALIS FEMININUS

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Melkzuur (Lactacyd® Intiem) spoelVst. 2%, 250 ml	1-2 dd spoelen met 10 ml	
Povidon-jood (Betadine®) opl. 10%, 120 ml	1-2 dd spoelen	Oplossing 10 x verdunnen met water!
Estriol (Synapause E3®) ovule 0,5 mg vag. crème 1 mg/g tablet 2 mg	<u>Oraal</u> : aanvankelijk 1 dd 4-8 mg gedurende max. 4 weken, vervolgens verlagen tot 1-2 mg <u>Vaginaal</u> : (voor het slapengaan) aanvankelijk 1 dd 0,5 mg ovule of crème diep in de schede inbrengen gedurende max. 4 weken, daarna 2x per week gedurende 4-12 weken	Bij urogenitale atrofie

9.1. MIDDELEN BIJ VULVITIS, VAGINITIS EN CANDIDA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Miconazol ovule (Gyno-Daktarin)	1200 mg intravaginaal éénmalig	Cave gebruik coumarines
Miconazol (Gyno-Daktarin®)	1 dd 400 mg gedurende 3 dagen	Cave coumarine gebruik
clotrimazol vaginaaltablet (Canesten Gyno)	500 mg intravaginaal, éénmalig	
fluconazol capsule (Diflucan)	150 mg ORAAL eenmalig	
miconazolcreme 2%	1-2 dd lokaal rondom vulva	Zo nodig

10. MIDDELEN BIJ HUIDAANDOENINGEN

10.1 BASISPREPARATEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
cetomacrogolcrème		1 ^e keus bij droge huid Indifferente huidbehandeling; basis voor geneesmiddelen; verzachtend en beschermend *bestellen via groothandel
Cetomacrogolzalf		Indifferente huidbehandeling; basis voor geneesmiddelen; verzachtend en beschermend *bestellen via groothandel
Vaselinecetomacrogolcrème		Wanneer vette zalf cosmetisch niet wenselijk is. Indifferente huidbehandeling; basis voor geneesmiddelen; verzachtend en beschermend *bestellen via groothandel
Zinkolie	1-2 dd aanbrengen	Smeersel: indrogend en zwak adstringerend, bij nattende aandoeningen; bevat zinkoxide *bestellen via groothandel

10.2 CORTICOSTEROÏD-BEVATTENDE HUIDMIDDELEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Hydrocortisonacetaat crème 1 % FNA, 30 g zalf 1%, 30 g	1-2 dd dun aanbrengen gedurende maximal 3 weken, daarna over op pulstherapie (= 2-4 dagen achter elkaar gebruiken, rest van de week niet)	Klasse 1 corticosteroïd Crème = cetomacrogolcrème Zalf = cetomacrogolzalf
Hydrocortisonbutyraat Scalp lotion 0,1%, 30ml,100ml	1-3 dd aanbrengen, gedurende maximal 3 weken, daarna over op pulstherapie (= 2-4 dagen achter elkaar gebruiken, rest van de week niet)	Klasse 2 corticosteroïd
Triamcinolonacetonide crème 0,1 % FNA, 30 g zalf 0,1 % FNA, 30 g	1-2 dd dun aanbrengen, gedurende maximal 3 weken, daarna over op pulstherapie (= 2-4 dagen achter elkaar gebruiken, rest van de week niet)	Klasse 2 corticosteroïd Crème = cetomacrogolcrème Zalf = wolvet, propyleenglycol en witte Vaseline

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Betamethasonvaleraat (Betnelan [®]) crème 0,1%, 30 g zalf 0,1%, 30 g lotion 0,1%, 30 ml	1-2 dd dun aanbrengen, gedurende maximal 3 weken, daarna over op pulstherapie (= 2-4 dagen achter elkaar gebruiken, rest van de week niet)	Klasse 3 corticosteroïd M.n. bij psoriasis

10.3 ANTIMYCOTICA VOOR LOKAAL GEBRUIK

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Terbinafine creme 1%, tube 15g	1dd aanbrengen gedurende 7 dagen	
ketoconazol/ Hydrocortisonacetaat crème 2%/1%, 30 g	1 dd dun aanbrengen	Voortzetten tot ten minste 1 week na genezing. Bij mycosen aan de voet echter gedurende ten minste 6 weken behandelen, aan de romp en in de huidplooiën ten minste 4 weken, bij pityriasis versicolor ten minste 2 weken en bij oppervlakkige candidiasis 4 weken.

10.4 MIDDELEN BIJ DECUBITUS

Zie wondprotocol voor wondbehandeling.

Zie hoofdstuk Antibiotica voor behandeling infecties.

Zie hoofdstuk Pijn voor pijnbehandeling.

10.5. ANDERE HUIDMIDDELEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Lidocaïne (Cr vaseline lidociane 3%) Vette creme 3%, 30 g	Max. 3 dd aanbrengen	Bij pijnlijke of jeukende hemorroïden
Levomenthol crème 1%, 50 g gel 1% FNA, 100 g)	Bij jeuk, alleen bij intacte huid	Crème = lanettecrème Gel = carbomeergel
Ureum creme 5%, 10%, tube 100g	2-3dd aanbrengen	Bij onvoldoende effect kan ureum zalf 10% worden geprobeerd

11 MIDDELEN BIJ KEEL-, NEUS- EN OORAANDOENINGEN

11.1. OROPHARYNGEALE CANDIDA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Miconazol (Daktarin®) orale gel 2%, 80 g	3-4 dd 2,5-5 ml, 7 dagen	Zo lang mogelijk in de mond houden Cave gebruik coumarine

11.2 MIDDELEN BIJ NEUSAANDOENINGEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Xylometazoline neusspray 0,1%, 10 ml	3-4 dd 1 spray in beide neusgaten; gedurende max. 7 dagen	

11.3 MIDDELEN BIJ OORAANDOENINGEN

11.3.1 *Middelen bij otitis externa*

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Zure oordruppels oordrup. 15 ml	Op lintgaas in gehoorgang aanbrengen; om de dag verwisselen	Niet bij perforatie
Aluminiumacetotetraat opl. 12% FNA, 10 ml (EB)	3 dd 3 druppels, bij voorkeur aanbrengen op oortampon of gaas	
Flumetason / Clioquinol (Locacorten-Vioform®) crème 15 g	2 dd 2-3 druppels	Niet bij perforatie Bevat per g: Flumetasonpivalaat 0,2 mg Clioquinol 10 mg
dexamethason/framycetine/ gramicidine oordruppels (Sofradex)	2-3 druppels 3-4x/dag in de uitwendige gehoorgang evt op gaasje druppelen en in gehoorgang brengen. Max. 7 dagen.	Bij geperforeerd trommelvlies

11.3.2 *Overige middelen bij ooraandoeningen*

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Zoete olie druppels 100 ml	Voorafgaand aan cerumenlavage: 2 dd 2 druppels gedurende 3 dagen	

12. OPHTALMOLOGICA

12.1 MIDDELEN BIJ GLAUCOOM

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Latanoprost (Xalatan [®]) oogdrup. 0,5%, 2,5 ml	1 dd 1 druppel, bij voorkeur 's avonds	
Timololmaleaat oogdrup. 0,25%, 5 ml oogdrup. 0,5%, 5 ml	2 dd 1 druppel 0,25%, bij onvoldoende effect 2 dd 1 druppel 0,5%, onderhoud veelal 1 dd 1 druppel	

12.2 MIDDELEN BIJ OOGINFECTIES

12.2.1. CONJUNCTIVITIS

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Chlooramfenicol oogzalf	2 dd aanbrengen	

12.2.2. BLEFARITIS

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Fusidinezuur (Fucithalmic [®]) ooggel 10 mg/g, 5 g	2 dd 1 druppel	Smal spectrum

12.2.3. MIDDELEN BIJ ALLERGISCHE CONJUNCTIVITIS

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Levocabastine (Iivocab [®]) Oogdruppel 0,5mg/ml, 4ml	2 dd 1 druppel, zo nodig verhogen tot 3–4x/dag.	De behandeling voortzetten totdat de klachten geheel zijn verdwenen.

12.2.4. MIDDELEN BIJ EPISCLERITIS

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Prednisolon (Predforte [®]) Oogdruppel 10mg/ml, 5 ml Prednisolon Minims, 5mg/ml, 0,5ml	1 druppel 1% 2–4x/dag; bij verbetering dosering verlagen tot 1–2 druppels 0,5% 3–4x/per dag	De behandeling voortzetten totdat de klachten geheel zijn verdwenen.

12.3 MIDDELEN BIJ DROGE OGEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Hypromellose oogdrup. 0,3%, 10 ml	1-3 dd 1-2 druppels	

13. ANTIBIOTICA (2012)

Referentie: NHG standaard urineweginfecties 2013. NHG standaard bacteriele huidinfecties 2007.

Type infectie	Therapie	Dosering
luchtwegen		
Pneumonie	1e keus: Amoxicilline	3 dd 500 mg po, 5 dagen
	2e keus (bij allergie amoxi): doxycycline	1 dd 100 mg po, 7 dagen (eerste dag 200mg)
aspiratiepneumonie	Amoxicilline/clavula anzuur 500/125	Augmentin: 2dd 500/125 mg po (dosisaanpassing bij nierinsufficiënte), 7 dagen
Acute rhinosinusitis; overweeg behandeling bij zieke kwetsbare ouderen	1 ^e keus: Amoxicilline	500mg 3dd, 7 dagen
	2 ^e keus: doxycycline	1 dd 100 mg po, 7 dagen (eerste dag 200mg)

Maagdarmkanaal		
Clostridium difficile	Metronidazol	3 dd 500 mg po, 14 dagen
	1 ^e keus: vancomycine bij recidief	4 dd 250 mg po, 14 dagen

Type infectie	Therapie	Dosering
Urinewegen		
Gezonde, niet-zwangere vrouwen	1e keus: nitrofurantoïne	5 dagen, 2 dd 100 mg mga of 4 dd 50 mg. Niet bij GFR < 30.
	2e keus: fosfomycine	eenmalige gift 3 gram, 2 uur na de maaltijd, bij voorkeur voor de nacht
	3e keus:: trimethoprim	3 dagen, 1 dd 300 mg voor de nacht
Patienten met verhoogde kans gecompliceerd beloop (man, zwanger, DM, verminderde weerstand, afwijkingen nieren/urinelwegen, neurologische blaasstoornissen, verblijfskatheter)	1 ^e keus: nitrofurantoïne.	7 dagen, 2 dd 100 mg mga of 4 dd 50 mg. Niet bij GFR < 30.
	2 ^e keus; trimethoprim	7 dagen, 1 dd 300 mg voor de nacht
Bij tekenen van weefselinvasie	1 ^e keus: ciprofloxacine	7 dagen, 2 dd 500 mg; Dosisaanpassing bij GFR < 30. Let op bij mannen 14 dagen!
	2e keus:: amoxicilline/clavulaanzuur	10 dagen, 3 dd 500/125 mg
	3 keus:: cotrimoxazol	10 dagen, 2 dd 960 mg. Let op: absoluut gecontraïndiceerd bij gebruik orale anticoagulantia
UWI bij verblijfskatheter.	ciprofloxacine	2 dd 500 mg po, 10 dagen (doseringaanpassing bij nierfunctiestoornissen) CAD vervangen!
	Amoxicilline/clavulaanzuur 500/125	3 dd 500/125 mg po, minimaal 10 dagen (dosisaanpassing bij GFR < 30) CAD vervangen!

Huidinfecties		
Decubitus	Flucloxacilline 4 dd 500 mg gedurende 10 dagen; bij infectie in het perianale gebied amoxicilline/clavulaanzuur 3 dd 500/125 mg gedurende 7 tot 10 dagen.	Gebruik bij penicillineallergie een macrolide.
Zie NHG standaard Bacteriële Huidinfecties (https://www.nhg.org/standaarden/samenvatting/bacteriele-huidinfecties)		
Profylaxe		
Straatvuilverwonding	tetanusprofylaxe	
Endocarditisprofylaxe (bij ingrepen aan bovenste luchtwegen, mondholte en urinewegen)	Zie Antibioticumboekje Meander (http://meander-jansdal.swabid.nl/profylaxe/endocarditis-profylaxe)	

14. HORMONEN EN STOFWISSELING

14.1. CORTICOSTEROÏDEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Dexamethason tablet 0,5 mg tablet 1,5 mg tablet 4 mg	Afhankelijk van de indicatie 0,5-15 mg per dag in 2-4 doses	
Prednisolon tablet 5 mg tablet 20 mg tablet 30 mg ampul 25 mg = 1 ml	<u>Oraal</u> : 4 dd 2,5-5 mg <u>Intramusculair, subcutaan</u> of <u>Intraveneus</u> : 25-50 mg	De tabletten bij voorkeur voor of tijdens de maaltijd innemen met water of melk

14.2. BLOEDGLUCOSEREGULERENDE MIDDELEN

Referentie: NHG standaard Diabetes mellitus type 2 2013.

14.2.1. Orale bloedglucoseverlagende middelen

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Metformine tablet 500 mg tablet 850 mg	2 dd 500 mg, z.n. na 10-15 dagen verhogen tot max. 2 dd 850 mg	1 ^e keus bij diabetes met overgewicht; bij onvoldoende effect tolbutamide toevoegen Cave: lactaatacidose (Zeldzaam, cave: hartfalen en nierinsufficiëntie)
Tolbutamide tablet 500 mg	1 dd 500 mg, z.n. op geleide van de bloedglucosespiegels verhogen, max. 2 g per dag	Sulfonylureumderivaat In principe bij het ontbijt innemen. Bij hogere doseringen ook bij het avondeten
Gliclazide tablet 80 mg mga	2 dd 80 mg, na 14 dagen z.n. aanpassen tot 1 dd 80 mg of 3 dd 80 mg	Sulfonylureumderivaat (doseringaanpassing bij nierfunctiestoornissen)
Glimepiride (Amaryl [®]) tablet 1 mg tablet 2 mg tablet 3 mg tablet 4 mg	1 dd 1 mg, z.n. elke 1-2 weken verhogen tot max. 1 dd 4 mg	Sulfonylureumderivaat (doseringaanpassing bij nierfunctiestoornissen)

14.2.2. Insulinen

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Novomix® 30 flexpen 300 IE = 3 ml	Op geleide van de bloedglucosespiegels	Verhouding kort : middellangwerkend = 3 : 7 Werking binnen 10-20 min, max. na 1-4 uur, houdt tot 24 uur aan
Novorapid® flexpen 300 IE = 3 ml penfill 300 IE = 3 ml	Op geleide van de bloedglucosespiegels	Kortwerkend Werking na 20-30 min, max. na 1-3 uur, houdt 3-5 uur aan
Insulatard® (Novo®) flexpen 300 IE = 3 ml penfill 300 IE = 3 ml	Op geleide van de bloedglucosespiegels	Middellangwerkend Werking na ± 1-2 uur, max. na 2-12 uur, houdt 14-24 uur aan

14.2.3. Middelen bij hypoglykemie

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Glucagon (Glucagen®) wwsp 1 mg = 1 ml	<u>Intraveneus, Intramusculair,</u> <u>Subcutaan:</u> 0,5-1 mg, evt. na 10 min. herhalen	1 mg = 1 E
Glucose ampul 40%, 10 ml		

14.3. THYROMIMETICA EN THYROSTATICA

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Levothyroxine (Thyrax®) tablet 25 µg tablet 50 µg tablet 100 µg tablet 150 µg	Bij hypothyreoïdie start 1 dd 12,5 µg, vervolgens op geleide van serumspiegels	Thyromimeticum Cave: cardiale problematiek bij te hoge beginndosis, of te snel ophogen van de dosering
Thiamazol (Strumazol®) tablet 10 mg tablet 30 mg	30-60 mg per dag	Thyrostaticum

15. ANALGETICA EN JICHTMIDDELEN

15.1. ANALGETICA

15.1.1. *Prostaglandinesynthetaseremmers (NSAID's)*

Bijwerkingen zijn met name gastro-intestinale bijwerkingen (maagklachten en slijmvliesbloedingen), vochtretentie en nierfunctiestoornissen. In verband met de kans op gastrointestinale bijwerkingen combineren met 1 dd 20 mg omeprazol. Zie zorgprotocol op

http://ui-online.nl/ufc/file2/sls_sites/editor/87f5aab9f0d559ab59d0ef5baa93451b/pu/Maagbescherming_bij_NSAID_gebruik.pdf.

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Naproxen tablet 250 mg tablet 500 mg	2 dd 250-500 mg	Eerste keus Cave: hartfalen en verminderde nierfunctie
Diclofenac Tablet 25mg Tablet 50mg Tablet 75mg Gel 11,6mg/g	beginndosering 150 mg per dag in 2-3 doses. onderhoudsdosering 75-100 mg per dag in 2-3 doses.	Gel bij gelokaliseerde pijn.

15.1.2. *Overige niet-prostaglandinesynthetaseremmers*

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Paracetamol tablet 500 mg zetpil 1000 mg	<u>Oraal</u> , <u>Rectaal</u> : max. 4 g per dag	Max 1 maand 4g per dag, daarna max 3g per dag.

15.1.3. Middelen bij neuropatische pijn

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Carbamazepine Tablet 100mg, 200mg Drank 20mg/ml	2dd100mg	Eerste keus bij trigeminusneuralgie
Duloxetine Capsule 30mg, 60mg	1dd60mg evt verhogen naar 2dd60mg	Eerste keus bij diabetische neuropathie
Nortriptyline Tablet 10mg, 25mg	10-25mg in 1-2 doses, max 150mg per dag De dosering 's morgens geven ivm stimulerend effect	Eerste keus bij postherpetische pijn, centrale pijn en diabetische neuropathie
Pregabalin Capsule 75mg, 150mg	75mg 1dd, evt elke week verhogen met 75mg tot 75-150mg 2dd	Tweede keus bij postherpetische pijn (let op doseringsaanpassing bij nierfunctiestoornissen)

15.1.4. Opioiden

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Morfinesulfaat (Oramorph [®]) drank 2 mg/ml, 5 ml	<u>Oraal</u> : 5-10 mg per keer, z.n. elke 4 uur	Cave: obstipatie, braken, verwardheid, verminderde nierfunctie
Morfine HCl ampul 10 mg = 1 ml	<u>Subcutaan</u> , <u>Intramusculair</u> : 4-6 dd 0,5-1 ampul	Bij slechte circulatie langzaam i.v., i.v.m. slechte resorptie s.c.
Oxycodon tablet 5 mg tablet 5 mg retard tablet 10 mg retard tablet 20 mg retard tablet 40 mg retard tablet 80 mg retard	<u>Oraal</u> : startdosering 5 mg per keer, z.n. elke 4-6 uur <u>Oraal</u> : retard tablet 2 dd innemen	
Fentanyl (Durogesic [®]) pleister '12', 12 g/uur pleister '25', 25 g/uur pleister '50', 50 g/uur pleister '75', 75 g/uur	1 pleister '12' per 3 dagen, z.n. 1 pleister '25', '50', '75' of '100' per 3 dagen	

μ μ μ μ		
----------------------------------	--	--

15.2. MIDDELEN BIJ JICHT

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Allopurinol tablet 100 mg tablet 300 mg	Doseren op geleide van de urinezuurspiegels, max. 300 mg per keer, max. 900 mg per dag	(doseringsaanpassing bij nierfunctiestoornissen)
Colchicine tablet 0,5 mg	Bij een aanval: begin 1 mg, gevolgd door 2-3 maal 0,5 mg Profylaxe: 0,5-1,0 mg per dag; bij lever- en nierfunctiestoornissen 0,5 mg per dag	De tabletten in zittende of staande houding met een ruime hoeveelheid water innemen (doseringsaanpassing bij nierfunctiestoornissen)

16. VITAMINES EN MINERALEN

16.1. VITAMINES

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Colecalciferol Capsule 5600 IE	1x per week 5600 IE	Bij gebruik van sondevoeding of slikstoornis: colecalciferol drank 100.000 IE 1x per 3 maanden.
Foliumzuur tablet 0,5 mg tablet 5 mg	- Profylaxe deficiëntie: 1 dd 0,5 mg - Ter vermindering van de toxiciteit van methotrexaat bij reumatoïde artritis: 1-5 mg per dag, behalve op de dag van methotrexaatname	

16.2. MINERALEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Calciumcarbonaat (Calci Chew [®]) kauwtablet 500 mg	Hyperfosfatemie: op geleide van de serumconcentratie van fosfaat en calcium, 2-8 g per dag in 2-4 doses tijdens de maaltijd Calciumdeficiëntie: 3 dd 500 mg	
Kaliumchloride (Slow K [®]) dragee 600 mg mga	Kaliumdeficiëntie: 1,2-3,6 g per dag in verdeelde doses	

17. ANTIHISTAMINICA

17.1. BIJ ALLERGISCHE AANDOENINGEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Loratadine 10 mg tablet 10 mg	1 dd 10 mg	
Clemastine (Tavegil®) tablet 1 mg ampul 2 ml 1 mg/ml	<u>Oraal</u> : 2 dd 1 mg <u>Intramusculair, intraveneus</u> : 2 dd 2 mg, 's morgens en 's avonds	
Hydroxyzine tablet 10 mg tablet 25 mg	50-100 mg in verdeelde doses	Bij jeuk Cave: sederend

17.2. VERTIGOMIDDELEN

Artikel	Normdosering	Opmerkingen
Cinnarizine tablet 25 mg	2-3 dd 25-50 mg	Tijdens de maaltijd innemen Bij langdurig gebruik van hoge doseringen kunnen extrapiramidale bijwerkingen optreden